

غیبت برای آزمایش و امتحان است / ۳ بحث در مورد حکمت های غیبت

یک وجه از حکمت های غیبت این است که این مسئله برای آزمایش و امتحان است. سنت الهی و روش تدبیر نظام خلقت توسط حضرت حق، مبتنی بر آزمون و آزمایش است که غیبت یکی از آنهاست.

یک وجه از حکمت های غیبت این است که این مسئله برای آزمایش و امتحان است. سنت الهی و روش تدبیر نظام خلقت توسط حضرت حق، مبتنی بر آزمون و آزمایش است که غیبت یکی از آنهاست.

به گزارش خبرنگار مهر، متن زیر جلسه پنجاه و دوم از سلسله مباحث مهدویت است که توسط حجت الاسلام سیدمحمدباقر علوی تهرانی ایراد شده است.

مسئله غیبت امری از امور الهی و سری از اسرار الهی است که اهل بیت مأذون به بیان آن نیستند. امام صادق می فرماید «إِمْرٌ لَمْ يُؤَدَّنْ لَنَا فِي كَشْفِهِ» غیبت امری است که به ما اجازه داده نشده در مورد چرایی آن صحبت کنیم.

اما درست است که کشف نشده اما بعد از ظهور کشف می شود. امام صادق می فرماید «ان وجه الحكمة في ذلك لا ينكشف الا بعد ظهوره كما لم ينكشف وجه الحكمة فيما آتاه الخضر (ع) من خرق السفينة و قتل الغلام و اقامة الجدار لموسى (ع) الى وقت افتراقهما» یعنی حکمت غیبت قائم بعد از آمدن خود او ظاهر می شود، چنانکه حکمت سوراخ کردن کشتی توسط خضر، و کشتن آن بچه، و تعمیر دیوار، برای حضرت موسی ظاهر نگشت، مگر موقعی که خواستند از هم جدا شوند.

یک سری از امور هست که بر اساس کمال عقل اتفاق می افتد. چون در دوره غیبت امکان درک مسئله حکمت غیبت وجود ندارد لذا بیان نشده است.

البته ممکن است حکمت هایی برای بحث غیبت بیان شود اما ممکن است آن حکمت اصلی نباشد.

وجه دیگری که از روایات می توان برای غیبت امام عصر استفاده کرد این است که آنچه در ابعاد مختلف در میان امت های سابق روی داده است در این امت هم محقق شود. غیبت باید باشد تا آنچه در مورد انبیای گذشته و امت های گذشته اتفاق افتاده در اینجا هم رخ دهد.

پیامبر فرمود «يكون في هذا الامة كل ما كان في الامم السالفة حذو النعل بالنعل و القذة بالقذة» یعنی هر چه در امت های گذشته بوده در این امت نیز خواهد بود. بسان جفت بودن نعل به نعل و گوش به گوش.

مراد این است که عیناً و بدون هیچ کم و کسری آنچه در آنجا (امت های گذشته) اتفاق افتاده در اسلام هم رخ دهد. غیبت در میان انبیا گذشته هم رخ داده است از جمله عیسی، ادریس، موسی، نوح، یوسف و... در غیبت از امت خود بوده اند.

امام صادق فرمود «لان الله عزوجل أبى إلا أن تجري فيه سنن الانبيا في غيباتهم، وإنه لابد له يا سدير من استيفاء مدد غيباتهم، قال الله تعالى: «لترکبن طبقاً عن طبق» أي سنن من كان قبلکم» یعنی خداوند عزوجل اراده کرده که سنتهای انبیاء علیهم السلام در غیبت هایشان، درباره آن حضرت جاری شود. ای سریر [خطاب به راوی] چاره ای نیست و باید غیبت او به اندازه غیبت همه انبیا طول بکشد، خداوند متعال فرموده است: (لترکبن طبقاً عن طبق) (سوار می شوید طبقه ای پس از طبقه دیگر) یعنی سنت های کسانی که پیش از شما بوده اند.

اما وجه سوم این است که غیبت برای آزمایش و امتحان است. سنت الهی و روش تدبیر نظام خلقت توسط حضرت حق، مبتنی بر آزمون و آزمایش است. «فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَ لَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا» یعنی هرگز برای سنت خدا تبدیلی نخواهی یافت و هرگز برای سنت الهی دگرگونی نمی یابی.

سنت های الهی تغییر پذیر نیستند و حتی سنن الهی کیفاً و کمماً هم قابل تغییر نیستند و عوارض آن هم عوض نمی شود.

بر اساس این مسئله یکی از سنت های نظام خلقت که حتمی هم هست، آزمون است.

سوره مبارکه عنکبوت آیه ۲ می فرماید «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُؤْتَرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ؛ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ» یعنی آیا مردم چنین پنداشتند که به صرف اینکه گفتند ما ایمان (به خدا) آورده ایم رهانشان کنند و هیچ امتحانشان نکنند؟ و محققا ما اممی را که پیش از اینان بودند به امتحان و آزمایش آوردیم، و همانا خدا دروغگویان و راستگویان را کاملاً می شناسد.

امام باقر می فرماید خدا در دنیا هر چیزی را برای آزمون قرار می دهد.

حدیث قدسی خطاب به حضرت آدم می فرماید «وَ خَلَقْتُكَ وَ خَلَقْتُكَ وَ خَلَقْتُ دُرِّيَّتَكَ مِنْ غَيْرِ قَاقَةٍ بِي إِلَيْكَ وَالِيَهُمْ وَ إِنَّمَا خَلَقْتُكَ وَ خَلَقْتُهُمْ لِأَبْلُوكَ وَ أَبْلُوهُمْ إِيَّاكُمْ أَحْسَنَ عَمَلًا فِي دَارِ الدُّنْيَا فِي حَيَاتِكُمْ وَ قَبْلَ مَمَاتِكُمْ وَ لِيَذَكَّكَ خَلَقْتُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ وَ الْحَيَاةَ وَ الْمَوْتَ وَ الطَّاعَةَ وَ الْمَعْصِيَةَ وَ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ»

به درستی که تو (آدم) و فرزندان تو را در آن حال خلق نمودم، که هیچ نیازی به شما یان نداشتیم، پس شما، همه را آفریدم تا بیازمایمتان، تا آنگاه دانسته شود کدامیک از شما، در دنیا بهتر عمل می کند و کدام یک از شما بد عمل می کند. پس، از این روی بود که دنیا، آخرت، حیات، مرگ، طاعت، عصیان، بهشت و جهنم را خلق نمودم.

اما این آزمایش چه چیزی را روشن می کند و دوم اینکه برای چه کسی روشن می کند؟

همه چیز برای خدا روشن است اما او می خواهد این آزمایش صورت گیرد تا اتمام حجت شود.

سوره تغابن آیه ۱۵ می فرماید «إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ» یعنی اموال و فرزندانان فقط وسیله آزمایش شما هستند و خداست که پاداش عظیم نزد اوست!

آنگاه امیرالمومنین در مورد این آیه می فرماید که این آزمون چه چیزی را برای چه کسی مشخص می کند «و معنی ذلک اّنه سبحانه یختبر عباده بالاموال و الاولاد لیتبین الساخط لرزقه، و الراضی بقسمه، و ان کان سبحانه اعلم بهم من انفسهم، و لکن لتظهر الافعال الّتی بها یتحق الثواب و العقاب» یعنی و معنی آن این است که خداوند سبحان بندگان خویش را با اموال و اولاد می آزمایش تا ناخشنود و خشنود از روزی او را روشن سازد، هر چند که خداوند از خود بندگان به ایشان داناتر است ولی برای اینکه کارهایی را که سزاوار پاداش است از کارهایی که سزاوار عقاب است آشکار فرماید.